

CONSIDERAȚII REFERITOARE LA CALITATEA CONȚINUTULUI NOULUI CURRICULUM LA EDUCAȚIA FIZICĂ PENTRU CLASELE A V-A A XII-A

Voinițchi Vitalie¹

Panfil Sava²

Truhin Ina³

¹Gimnaziul Rudi, r. Soroca, Republica Moldova

^{2,3}Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

Abstract. *In this article we address the issue regarding the updated curriculum (2019 edition) in the discipline of studies Physical education for secondary and high school classes, formulating some conclusions about the quality of the normative elaborated document .*

Keywords: *physical education, pupils, curriculum, structure, educational contents, modules, educational items.*

Introducere

A trecut un an de studii din momentul implementării noului curriculum, ediția 2019, care face parte din a doua generație de programe centrate pe formarea/dezvoltarea competențelor elevilor. De menționat că, în timpul dezbaterilor proiectului „Curriculumului actualizat”, organizat în zona de nord a republicii (mun. Bălți), s-au făcut multiple propuneri (de către participanții întruniți la dezbateri) referitoare la perfecționarea acestuia, care, spre regret, n-au fost luate în calcul. Prin urmare, curriculumul la educația fizică pentru clasele gimnaziale și liceale a fost aprobat de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării în varianta propusă de autorii documentului elaborat. În acest context semnalăm că, în urma studiului întreprins, s-au constatat mai multe neajunsuri ale curriculumului elaborat.

Metodologia și organizarea cercetării

În scopul depistării neajunsurilor referitoare la structura și conținutul curriculumului actualizat de educația fizică pentru ciclul gimnazial și liceal, s-a efectuat un studiu la baza căruia a stat analiză generală a componentelor structurale ale acesteia: administrarea disciplinei, repartizarea orelor în module, matricea generativă a unităților de competență, realizarea modulelor obligatorii și a modulelor la alegere, în care se specifică unitățile de conținut, produsele evaluabile, activitățile de învățare și produsele recomandate. În plus, prin intermediul unor sondaje, am solicitat și opiniile specialiștilor în problema vizată: metodiștilor și profesorilor de educație fizică din șapte raioane ale republicii, dar și ale unor specialiști din cadrul Universității de Stat de Educație

Fizică și Sport, care au servit drept temei pentru formularea concluziilor studiului.

Rezultatele și interpretarea lor

Studiul efectuat demonstrează că, la baza elaborării curriculumului, autorii au ținut cont de necesitatea schimbării determinată de diverse realități, printre care evidențiază următoarele:

- durata perioadei funcționării curriculumului anterior (2010-2019);
- promovarea unor noi politici educaționale, precum implementarea evaluării criteriale prin descriptori;
- aspectele vulnerabile, identificate în curriculumul anterior;
- adaptarea noului curriculum la așteptările societății, la nevoile elevilor, precum și la tradițiile școlii naționale;
- asigurarea unei continuități a curriculumului anterior și a interconexiunii nivelurilor și ciclurilor învățământului general: educație timpurie, învățământ primar, învățământ gimnazial, învățământ liceal [2, 3].

Bineînțeles că, la etapa actuală, învățământul național trece printr-o serie de transformări menite să contribuie la o pregătire cât mai temeinică a elevilor, care să corespundă exigențelor societății contemporane și de perspectivă. Același lucru se referă și la predarea disciplinei de studii *Educația fizică*, aceasta având un rol important în dezvoltarea personalității elevilor, formarea competențelor acestora, necesare pentru învățarea pe tot parcursul vieții, dar și pentru integrarea într-o societate bazată pe cunoaștere. Considerăm că finalitatea materializării acestui concept constă în studierea permanentă de către elev/om a noilor surse informaționale și experiențe referitoare la problema sănătății și a modului în care aceasta poate fi fortificată/menținută prin intermediul practicării exercițiului fizic și sportului.

Demersurile inovative ale curriculumului actualizat constau în reorganizarea modulară a conținuturilor educaționale la disciplina de studii *Educația fizică*. Pe cât de reușită s-a dovedit a fi această abordare? Anticipat, remarcăm faptul că, în urma efectuării analizei conținuturilor curriculare sistematizate, în noul curriculum, în module, precum și a examinării orelor distribuite pentru fiecare modul, am constat că inovația respectivă nu corespunde întru totul așteptărilor specialiștilor, îndeosebi, a specialiștilor practicieni care activează în gimnazii și licee. Această concluzie, totalmente, este susținută de profesorii școlari de educație fizică (40 persoane) din raionul

Soroca și, parțial, de colegii metodiști ai organelor locale de specialitate din următoarele raioane: Strășeni, Drochia, Edineț, Dondușeni, Orhei, Anenii Noi, dar și de unii profesori universitari de la Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport (USEFS). În acest context purcedem la reflectarea opiniilor noastre referitoare la structura, conținutul și alte aspecte ale curriculumului actualizat, acesta fiind comparat cu curriculumul anterior (ediția 2010).

Curriculumul precedent prevedea posibilitatea fiecărui cadru didactic de a selecta conținuturile educaționale la domeniul psihomotor, ținându-se cont de baza materială a instituției, dotarea cu inventar și utilaj sportiv necesar, nivelul de pregătire profesională a cadrului didactic, tradițiile sportive ale instituției, localității, interesele elevilor etc. Actualul curriculum impune patru module/compartimente obligatorii (atletism, gimnastica și două jocuri sportive din cinci propuse: baschet, volei, fotbal, handbal), plus două module/compartimente la alegere, acestea fiind selectate din două pachete de module propuse: primul pachet conține elemente de dans popular și sportiv și un joc sportiv individual; al doilea pachet întrunește proba sportivă recreativă, proba sportivă individuală și proba sportivă națională. Așadar, fiecare profesor, din orice instituție de învățământ (indiferent de cât de echipată este școala), este obligat să planifice predarea-învățarea-evaluarea conținuturilor educaționale la șase module. Prin urmare, s-a constatat că randamentul predării educației fizice în instituțiile care nu dispun, în primul rând, de baza tehnico-materială corespunzătoare (sală de sport, terenuri de sport, aparate de gimnastică, inventar și utilaj sportiv etc.) a fost foarte scăzut. În scopul excluderii unor astfel de situații, propunem o variantă optimă, în opinia noastră, de selectare a modulelor psihomotrice:

- *module obligatorii*: - atletism (cu divizarea modulului „Atletism” conform perioadei toamnă-primăvară și repartizarea respectivă a orelor în acest modul), gimnastică și un singur joc sportiv;

- *module la alegere*: joc sportiv (altul decât jocul obligatoriu), joc ce ține de competența profesorului și condițiile de realizare a acestuia.

Un alt neajuns, care constrânge libertatea profesorului de a efectua proiectarea didactică de lungă durată, constă în faptul că exigențele curriculumului actualizat nu permit planificarea repetată a nici unui modul psihomotor din cele șase selectate, ba chiar nici a modulului *Atletism*,

compartiment care permanent a fost predat la începutul și sfârșitul anului școlar (toamnă-primăvară).

Cu referire la distribuirea numărului de ore pentru modulele psihomotrice propuse în actualul curriculum, putem menționa că, în mediu, pentru un modul, revin 11,33 ore din cele 68 ore prevăzute de Planul-cadru al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării (MECC) pentru predarea educației fizice. Luând în considerație faptul că fiecare modul psihomotor conține diverse și multiple procedee, acțiuni motrice etc., considerăm imposibil învățarea calitativă a materialului practic (al acțiunilor motrice etc.) incluse în programele curriculare. Deci, de implementarea eficientă și calitativă a conținuturilor modulare, prevăzute de actualul curriculum, nici vorba nu poate fi.

Implementarea curriculumului modernizat depinde foarte mult și de nivelul pregătirii profesionale a pedagogului de educație fizică. Evident că învățământul este un domeniu aflat în continuă schimbare, al cărui principal actor este considerat profesorul, personalitatea acestuia, care se formează în cadrul pregătirii profesionale inițiale. Evoluțiile sociale rapide și imprevizibile impun o reconsiderare a rolului, a funcțiilor profesorului de educația fizică, și anume: de a fi capabil să facă față fluxului voluminos de informații, valorificând continuu strategii moderne educaționale în scopul formării personalității elevului. În acest context, cadrul didactic trebuie să fie promotorul unei permanente modernizări, să-și revizuiască cunoștințele și abilitățile psihopedagice de specialitate adecvate noilor cerințe sociale. De aceea principiul axat pe nevoile cadrelor didactice trebuie să devină leitmotivul formării profesionale inițiale, unde tematica și experiențele de învățare să fie centrate pe soluționarea de situații-problemă reale sau similare din activitatea profesională.

Un factor important, care reduce eficiența predării educației fizice o are așa-numita „specializare sportivă” a cadrului didactic în cadrul instituției de învățământ pe care a absolvit-o. Fiind specializat într-o anumită probă de sport (baschet, volei, fotbal, atletism, lupte, gimnastică etc.), viitorul profesor de educație fizică s-a format mai bine într-o probă concretă. Astfel, actualul pedagog nu este pregătit universal din punct de vedere teoretic-metodic-practic la toate modulele psihomotrice incluse în curriculumul renovat.

În continuare, ne vom referi la domeniul cognitiv al curriculumului național de educație fizică, domeniu care ține de asimilarea cunoștințelor care,

conform Concepției educației fizice și sportului în învățământul preuniversitar (Boian I., Bicherschi Șt., Sava P., 1998), „vor sta la baza procesului de formare și consolidare a convingerilor despre importanța practicării exercițiilor fizice de către elevi, iar convingerile vor constitui premisele formării elevi a necesității de a practica sistematic exercițiul fizic, de a duce un mod sănătos de viață” [1].

În urma analizei cantitativ-calitativă a subiectelor teoretice prezentate în actualul curriculum pentru învățământul gimnazial [2], s-a constatat lipsa unor teme teoretice importante, a căror cunoaștere ar asigura formarea conceptelor, viziunilor, convingerilor și deprinderilor elevilor de a practica sistematic exercițiul fizic, sportul pentru sănătate care constituie valoare supremă-personală și socială. Considerăm că așa subiecte teoretice, precum *călirea organismului; programul motrice individual; imunitatea organismului; metabolismul energetic și gazos* trebuiau să se regăsească în curriculumul pentru ciclul gimnazial. În schimb, în curriculumul vizat, sunt incluse, în opinia noastră, și subiecte mai puțin importante. Spre exemplu, subiectele: „Echitatea în sport” sau „Disciplinele sportive și clasificarea lor” nu pot fi obligatorii, cunoașterea acestora având caracter pur informativ și nu formativ-aplicativ etc.

Referitor la tematica domeniului cognitiv inclusă în curriculumul pentru ciclul liceal, remarcăm că suntem de acord cu opiniile menționate altor specialiști ai domeniului, care au indicat următoarele lacune:

- tematica subiectelor teoretice nu este într-un tot selectată reușit. Considerăm de prisos includerea temelor: a) voluntariatul în activitățile motrice; b) sponsorizarea în sport: avantaje și dezavantaje (în lipsa adoptării Legii sponsorizării); c) finanțarea în sport etc. *Notă: elevii nu sunt studenți la facultatea sport ca să studieze astfel de subiecte;*

- unele teme, spre exemplu „Nutriția corporală, rația alimentară zilnică. Rolul genelor în transmiterea caracterelor ereditare și performanța sportivă” (cl. XII), sunt prea voluminoase, reflectând două probleme cu sensuri diferite, acestea fiind integrate într-un singur titlu;

- matricea generativă a conexiunilor inter - și transdisciplinare (inclusă în programul curricular, ediția 2019) conține numai denumirea subiectelor, dar nu specifică și conținutul acestora așa cum găsim în varianta programei anterioare (ediția 2010). Considerăm că acest fapt induce în eroare pedagogii care le vor comunica elevilor volum și conținut diferit de informații/ cunoștințe;

• analiza actualului suport didactico-metodic destinat profesorului nu conține materiale în sprijinul acestuia pentru predarea subiectelor menționate mai sus, dar și a altor teme noi, incluse în curriculumul actualizat [6].

O altă problemă importantă, care apare în contextul curriculumului actualizat este cea a evaluării rezultatelor școlare. Reamintim că evaluarea definește eficiența învățământului prin prisma raportului dintre competențele specifice proiectate și rezultatele obținute de către elevi în activitatea de învățare. Ea este menită să reflecte nivelul, volumul și calitatea reală a competențelor cognitive și psihomotrice. Conform prevederilor curriculare, evaluarea vizează:

- în ce măsură competențele-cheie și specifice au fost atinse;
- progresul sau insuccesul elevilor;
- eficiența strategiilor didactice folosite de profesor în activitatea de instruire.

Actualul curriculum prevede un nou tip de evaluare - cea criterială prin descriptorii (EDC), care, după părerea majorității specialiștilor din domeniul din republică, nu este binevenită și acceptată. Cel mai mare neajuns, în opinia noastră, este lipsa transparenței în ceea ce privește conținutul învățării și evaluarea rezultatelor școlare. Considerăm că:

• ECD trebuia analizată științific, metodic, fiind ascultate părerile și propunerile specialiștilor din cadrul dezbaterilor desfășurate. În final, ECD trebuia pilotată în unele instituții de învățământ din nordul, centrul și sudul Republicii Moldova, așa cum se experimentau programele anterioare la educația fizică.

• lichidarea sistemului existent de norme motrice, la inițiativa MECC, din cadrul evaluării succesului școlar la educația fizică, nu a condus la rezolvarea problemelor stipulate de nomenclaturii ministerului, cum că notarea pentru susținerea normelor practice și tehnice poate avea consecințe asupra sănătății psihoemoționale a copilului, și anume:

- subapreciere, imagine de sine și, respectiv, respect de sine scăzut, pentru că nu este capabil să facă ceea ce pot face ceilalți copii la diferite probe de sport;

- umilire și tachinare din partea semenilor, pentru că nu face față cerințelor;

- marginalizare, izolare educațională și socială a celor care sunt diferiți din punctul de vedere al dezvoltării pregătirii fizice;
- refuzul/apatia de a mai practica exercițiile fizice;
- absenteism sistematic și chiar abandon școlar.

În acest context, ne întrebăm: oare nu este marginalizat, izolat educațional și social elevul care nu posedă cunoștințe la matematică, fizică, literatură etc.? Doar toți cei implicați în opera educațională (pedagogii, elevii și părinții acestora), cunosc realitatea adevărată, foarte îngrijorătoare referitoare la cunoștințele și competențele dezvoltate ale multor elevi la disciplinele de studii menționate. Însă, deseori, în pofida lipsei de cunoștințe, a stresării elevilor la aceste și multe alte discipline nota nu a fost expusă.

Categoric nu suntem de acord cu cele menționate, deoarece noi, profesorii de educație fizică, ne aflăm mereu între elevi și observăm contrariul, care indică că ECD a redus mult responsabilitatea elevului față de această disciplină școlară. La fel, s-a observat că chiar și elevii bine pregătiți fizic nu mai sunt motivați în obținerea noilor succese, a noilor performanțe sportive, devenind pasivi din motivul că noul sistem de evaluare nu mai prezintă pentru ei interes ca și nota. Și invers, practica ne demonstrează că orice elev, pregătit fizic slab, poate fi stimulat prin creșterea minimă a propriilor rezultate școlare, exprimate în notă concretă.

Concluzii

1. Curriculumul actualizat elaborat nu satisface doleanțele cadrelor didactice de educație fizică, care au fost expuse (dar fără a fi luate în considerare) în cadrul diverselor dezbateri regionale și naționale.
2. Transpunerea în practică a noului curriculum este o activitate anevoioasă, cu multe dificultăți de ordin managerial, motivațional, psihologic etc.
3. Formarea profesională inițială a viitoarelor cadre didactice trebuie reconceptualizată în contextul exigențelor actualului Curriculum național de educație fizică.

Referințe bibliografice:

1. Boian I., Bicherschi Șt., Sava P. *Concepția educației fizice și sportului în învățământul preuniversitar. Ministerul Învățământului al Republicii Moldova. Chișinău, 1998. 24 p.*
2. *Curriculum național. Aria curriculară sport. Educația fizică. Clasele V-IX. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova. Chișinău, 2019. 66 p.*

3. Curriculum național. Aria curriculară sport. Educația fizică. Clasele X-XII. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova. Chișinău, 2019. 63 p.

4. Grimalschi T. ș.a. Educația fizică: curriculum pentru cl. a V-a a IX-a. Ministerul Educației al Republicii Moldova. Chișinău: Știința, 2010. 52 p.

5. Grimalschi T. ș.a. Educația fizică: curriculum pentru cl. a X-a a XII-a. Ministerul Educației al Republicii Moldova. Chișinău: Știința, 2010. 28 p.

6. Moțoc S., Filipov V., Sava P. Considerații referitoare la componentul cognitiv al programelor curriculare de educație fizică (ediția 2010 și 2019) pentru ciclul liceal. În: *Materialele Conferinței științifico-practice internaționale „Știință, educație, cultură”, Tomul 3. Secția - științe psihopedagogice*. Comrat: USC., 2020, p.98 -101.

7. *Repere metodologice privind organizarea procesului educațional la educația fizică în învățământul gimnazial în anul de studii 2019-2020.*